

Vedrørende: Høring om godkendelse af ansøgning om forsøgsudsætning af kartofler genetisk modificeret til at have bedre resistens mod kartoffelskimmel.

9. april 2025

Høringssvar sagsnr. 25/3712

NOAH, FBLL og Biodynamisk Jordbrug har gennemlæst de medfølgende undersøgelser og konstateret, at der er taget en række hensyn, som kan forhindre spredning af den udplantede sort, og dermed mindsket risici for spredning i miljøet omkring markerne. Alligevel er vi ikke enige i denne vurdering, men finder flere svagheder, som ikke er tilstrækkelig tydeligt beskrevet.

Vi har forsøgt at indhente analyser og rapporter fra de første CRISPR-kartoffel forsøg i 2023 og i 2024, men har hertil fået af vide af projektleder KU Bent L. Petersen, at der endnu ikke forefindes materialer tilgængeligt for offentligheden. Dette er et kritisabelt forhold, eftersom at offentligheden dermed ikke kan give en vurdering af nye CRISPR-kartoffel forsøg på dansk jord.

Vi kan dermed heller ikke undersøge og gå i dybden af feltet for at opnå et informeret grundlag til at kunne vælge eller fravælge lignende forsøg på dansk jord. **Vi ønsker derfor svarfristen udvidet fra dags dato (9. april 2025), indtil der foreligger analyser og rapporter tilgængeligt for offentligheden.**

Vores høringssvar er derfor kun foreløbig, og vil blive fulgt op på, efter at vi har modtaget og læst analyser og rapporter fra forsøgene.

Vores foreløbig høringssvar er følgende:

- 1) I ansøgningen er nævnt flere emner, hvor der ikke forventes ændringer, men der er ikke udført forsøg, som kan påvise, at dette er tilfældet.
- 2) I det medfølgende materiale ser vi ikke nogen nærmere undersøgelser, som kan påvise, at der ikke sker ændringer.
- 3) Citat ”Der er ingen forventning om, at der er sket ændringer i stivelsessyntesen eller den øvrige måde planten vokser på. Det udsatte/reducerede skimmelangreb vil forventeligt give en mere jævn vækstrytme for planten, da angreb stresser planten og presser dens vækst. Dette antages at have en positiv effekt på plantens generelle vækst, hvilket bl.a. er kendt fra den praktiske avl. Kartoffler er generelt ikke toksiske eller kendt for at udvikle allergier. Der forventes ingen toksisk, allergisk eller anden skadelig påvirkning på menneskers eller dyrs sundhed.”

Dette er en påstand, som skrevet i ansøgningen, men der er ikke nogen beviser for denne påstand. Der er åbenbart ikke foretaget nogle eksperimenter, som kan påvise, at det forholder sig sådan. Vi har forsøgt at indhente rapporter fra de første forsøg, men har fået af vide af projektleder Bent L. Petersen, at der endnu ikke forefindes materiale fra forsøgene tilgængeligt for offentligheden.

- 4) Citat: *"Der forventes ingen øget risiko for miljøpåvirkning, hverken på mennesker, dyr eller omkringliggende natur. Den forventede reducerede mængde svampemiddel forventes derimod at mindske risikoen for skadelige påvirkninger på alle omgivelser."*

Dette er en påstand, som skrevet i ansøgningen, men der er ikke nogen beviser for denne påstand.

- 5) Vi mangler en analyse af, hvorvidt stivelsesproduktionen ændrer sig. Er den stadig identisk med den stivelse, som kartofflen fremstiller under uændrede forhold?

Vi savner en belysning af disse emner, så der er sikkerhed for, at den stivelse som planten producerer også er identisk med den type, som blev lavet inden der blev foretaget genetiske ændringer.

Afslutningsvist

NOAH og Foreningen for Biodynamisk Jordbrug har ad flere omgange spurgt, hvorvidt vi kunne få en kopi af analyser og rapporter over forsøgene fra de første forsøgsrunder med CRISPR-kartoflerne, men da sådanne endnu ikke foreligger, vil vi forvente, at forsøgene ikke er gået helt som forventet. Det giver grund til bekymring.

Genredigering har flere gang vist, at hele genet slet ikke er så enkelt og ligetil, som vi forventer. Derfor er det ikke tilstrækkeligt at forvente eller give skøn. I undersøgelser må man bygge sin viden op med forsøg, som kan vise hvorvidt dette er tilfældet, inden planterne sættes ud i den fri natur.

Afsenderne af dette høringssvar kan således ikke anbefale at give tilladelse til disse forsøg, som ligger tæt på omgivende natur.

Vores ønske er, at Danmark begynder at kigge på de *"opportunity costs"*, som forskning i GMO indebærer. Vi kunne i stedet bruge penge og tid på forskning i lokale, resiliente og demokratiske madsystemer, der ikke skaber grobund for patenter på planter og afgrøder, som det fx gælder for de nye GMO-planter. I denne tid med mange forskellige kriser har vi brug for alt andet end et system som GMO-landbrug, der netop giver grobund for patenter på planter og afgrøder, og det er hverken til gavn for landmænd, fødevareproducenter, detailhandlen eller forbrugere.

Med venlig hilsen,

Inge Christine Ambus og June Rebekka Bresson, Miljøbevægelsen NOAH
Karl Henning Mikkelsen, Foreningen for Biodynamisk Jordbrug
Anders Led Behrend, Frie Bønder - Levende Land